

2020 **TURİZM SEKTÖRÜ** **RAPORU**

HARMONİ

GAYRİMENKUL DEĞERLEME VE DANIŞMANLIK A.Ş.

İÇİNDEKİLER

1. TÜRKİYE TURİZM SEKTÖRÜ	4
2. TÜRKİYE ZİYARETÇİ SAYILARI	4
3. TÜRKİYE TURİZM GELİRLERİ	6
4. TÜRKİYE TURİZM GİDERLERİ	9
5. KONAKLAMA İSTATİSTİKLERİ	10
6. TESİS İSTATİSTİKLERİ	12
7. OTEL YAPI RUHSATI	14
8. SONUÇ.....	15

1. TÜRKİYE TURİZM SEKTÖRÜ

Türkiye’de ekonomik büyümeye destek veren en önemli sektörlerden biri olan turizm sektörü verilerini inceledik. Dünya Turizm Örgütü Ocak 2021 Barometresine göre 2019 yılında Avrupa’da turist sayısında 4. sırada, turizm gelirinde 6.sırada yer alan Türkiye; dünya genelinde turist sayısında 6. sırada, turizm gelirinde ise 14.sırada yer almakta.

2. TÜRKİYE ZİYARETÇİ SAYILARI

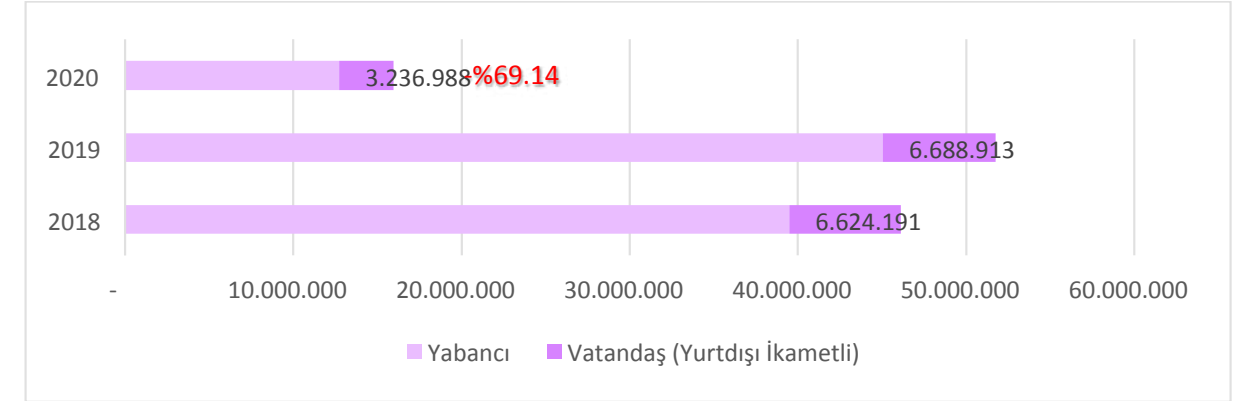
Tablo 1. 2020 Yılı Ziyaretçi Sayıları

	Toplam Ziyaretçi	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)	Yabancı Ziyaretçi	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)	Yurtdışı İkametli Vatandaş Ziyaretçiler	Bir Önceki Yıla Göre Değişim (%)
OCAK	2 287 010	14%	1 787 435	16%	499 575	9%
ŞUBAT	2 196 453	4%	1 733 112	4%	463 341	4%
MART	968 537	-65%	718 097	-68%	250 440	-51%
NİSAN	24 239	-99%	24 238	-99%	1	-100%
MAYIS	30 392	-99%	29 829	-99%	563	-100%
HAZİRAN	216 408	-96%	214 768	-96%	1 640	-100%
TEMMUZ	1 381 804	-81%	932 927	-86%	448 877	-44%
AĞUSTOS	2 192 251	-69%	1 814 701	-71%	377 550	-47%
EYLÜL	2 534 376	-58%	2 203 482	-59%	330 894	-40%
EKİM	2 044 001	-58%	1 742 303	-59%	301 698	-43%
KASIM	1 104 834	-59%	833 991	-62%	270 843	-46%
ARALIK	990 896	-63%	699 330	-67%	291 566	-44%
TOPLAM	15 971 201	-69%	12 734 213	-72%	3 236 988	-52%

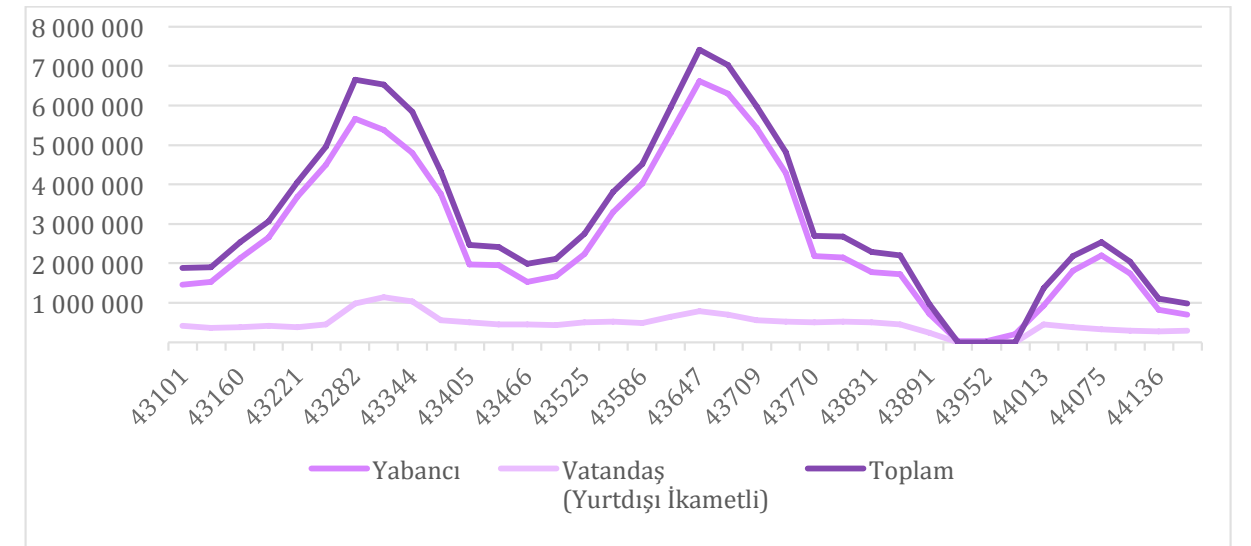
Türkiye İstatistik Kurumu, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri dikkate alınarak 2018-2020 yılları arasındaki ziyaretçi sayılarına odaklanılmıştır. İlgili veriler aşağıda belirtilmiştir.

2018 yılında toplam 46.1 milyon olan ziyaretçi sayısı, 2019 yılında bir önceki yıla göre %12,22 artışla 51.7 milyon, 2020 yılında bir önceki yıla göre yüksek oranda gerçekleşen %69,14 azalış ile 15.9 milyon olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılı yabancı uyruklu ziyaretçilerin sayısı ise bir önceki yıla göre %71,74 azalışla yaklaşık olarak 12.7 milyon, yurtdışı ikametli vatandaş ziyaretçi sayısı ise %51,61 azalışla 3.2 milyon olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 1. Yıllara Göre Ziyaretçi Sayıları

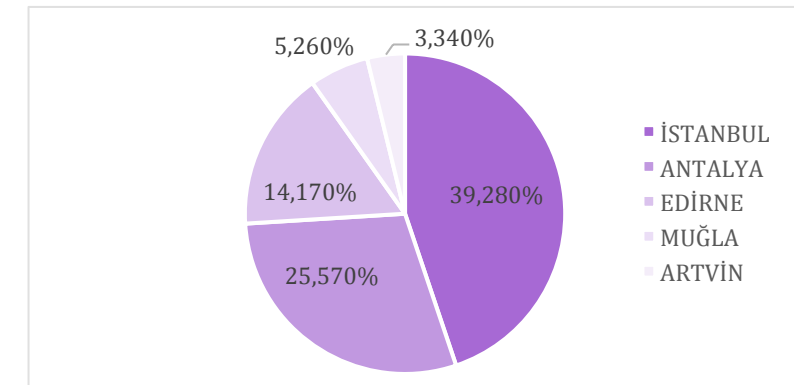

Grafik 2. Aylara Göre Ziyaretçi Sayıları

2020 Yılında Türkiye’ye gelen yabancıların giriş yaptıkları sınır kapılarının bağlı olduğu iller incelendiğinde; Gelen ziyaretçilerin %39,28’i İstanbul’a, %25,57’si Antalya’ya, %14,17’si Edirne’ye ve %3,34’ü Artvin’e giriş yaptığı görülmektedir.

Grafik 3. 2020 yılı Gelen Yabancıların Giriş Yaptıkları Sınır Kapılarının Bağlı Olduğu İller

2020 yılında ülkemize gelen yabancı ziyaretçilerin milliyetleri incelendiğinde; 9 milyon kişinin Avrupa'dan (BDT dahil) 2.9 milyon kişinin de Asya'dan geldiği görülmektedir.

* Avrupa (Avusturya, Belçika, Bulgaristan, .Almanya, Danimarka, İspanya, Fransa, Birleşik Krallık, Yunanistan, İtalya, Hollanda, İsveç, İsviçre, Rusya Federasyonu, Ukrayna dahil) * Afrika (Tunus dahil) * Amerika (Amerika Birleşik Devletleri, Kanada dahil) * Asya (Azerbaycan, Gürcistan, Irak, İran, İsrail, Suriye, Çin, Japonya dahil) * Okyanusya ve kutup bölgeleri (başka yerde belirtilmeyen ve tanımlanmayan ülkeler dahil)

3. TÜRKİYE TURİZM GELİRLERİ

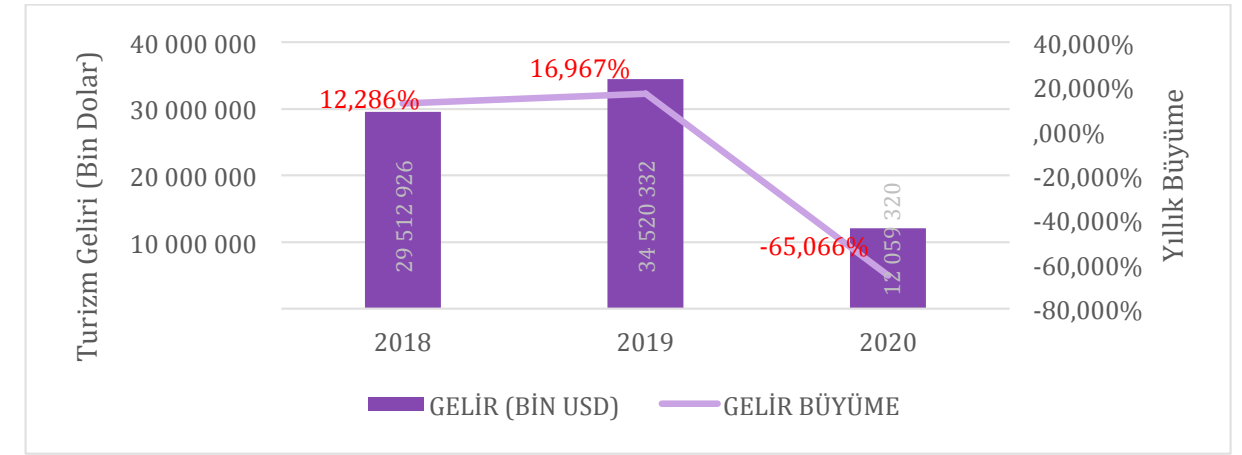
Tablo 2. 2020 Yılı Turizm Gelirleri

AYLAR	Toplam Turizm Geliri (Bin \$)	Ortalama Harcama (\$)	Yabancı Ziyaretçilerden Gelir (Bin \$)	Yabancı Ziyaretçiler Ortalama Harcama (\$)	Yurtdışı İkametli Ziyaretçilerden Gelir (Bin \$)	Yurtdışı İkametli Ziyaretçiler Ortalama Harcama (\$)
OCAK	1 834 008	725	1 463 303	708	364 897	787
ŞUBAT	1 479 447	721	1 168 804	702	305 180	787
MART	787 750	745	660 243	729	121 039	796
NİSAN	Pandemi koşullarında sınır kapılarının kapalı olması nedeniyle TÜİK tarafından anket çalışması yapılamamıştır ve bu nedenle turizm geliri rakamları hesaplanamamıştır.					
MAYIS						
HAZİRAN						
TEMMUZ	561 409	722	323 196	610	232 624	942
AĞUSTOS	1 622 303	740	1 125 150	657	488 375	1 016
EYLÜL	1 860 644	706	1 426 656	652	416 764	933
EKİM	2 054 889	873	1 670 315	835	375 664	1 060
KASIM	1 051 951	833	745 200	776	299 202	990
ARALIK	806 918	836	514 250	755	283 112	999
TOPLAM	12 059 320	762	9 097 118	716	2 886 859	926

Türkiye İstatistik Kurumu, Merkez Bankası, Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri dikkate alınarak 2018-2020 yılları arasındaki turizm gelirlerine ve kişi başı ortalama harcamalara odaklanılmıştır. İlgili veriler aşağıda belirtilmiştir.

2018 yılında 29.5 milyar dolar olan turizm gelirleri, 2019 yılında bir önceki yıla göre %16,97 artışla 34.5 milyar dolar, 2020 yılında bir önceki yıla göre yüksek oranda gerçekleşen %65,07 azalış ile 12.1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 4. Yıllık Turizm Gelirleri & Yıllık Büyüme Oranları

* 2020 yılına ait yıllık veriler pandemi nedeniyle 1., 3. ve 4. çeyrekleri kapsamaktadır.

2020 yılı yabancı uyruklu ziyaretçilerden elde edilen gelir ise %68,31 azalışla yaklaşık olarak 9.1 milyar dolar, yurtdışı ikametli ziyaretçilerden elde edilen gelir ise %49,25 azalışla 2.9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

2020 yılında Türkiye'ye gelen yaklaşık 15.9 milyon turistin yapmış olduğu harcamalar kişi başı ortalama 762 dolar olarak belirtilmektedir. Geçen yıla kıyasla kişi başı harcamaların arttığı (%14,5) söylenebilir. Ortalama gecelik gelir ise geçen yıla göre %9,7 azalış göstererek 610 dolar olarak belirtilmiştir.

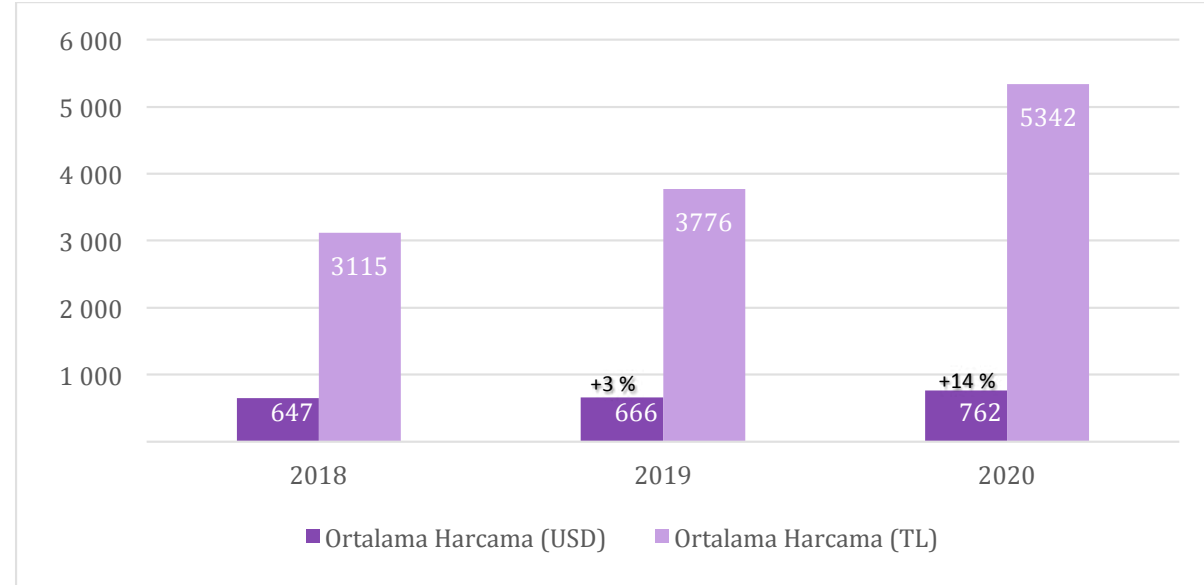
Tablo 3. Yıllara Göre Turizm Geliri ve Kişi Başı Ortalama Harcama

	2018	2019	2020
GELİR (BİN USD)	29.512.926	34.520.332	12.059.320
GELİR BÜYÜME	12.29%	16.97%	-65.07%
YABANCI GELİR (USD)	24 028 311	28 704 946	9 097 118
VATANDAŞ GELİR (USD)	5 345 472	5 688 271	2 886 859
KİŞİ BAŞI ORT HARCAMA (USD)	647	666	762
YABANCI (USD)	617	642	716
VATANDAŞ (USD)	801	796	926

Ülkemize gelen ziyaretçilerin kişi başı ortalama harcamalarını hem USD hem de TL bazında bir arada incelediğimizde; USD bazında harcamalar yıldan yıla artarken, dolar kurundaki artışlar sebebiyle TL bazında artışların çok daha yüksek olduğu görülmektedir. 2018 yılında 647 USD olan kişi başı ortalama

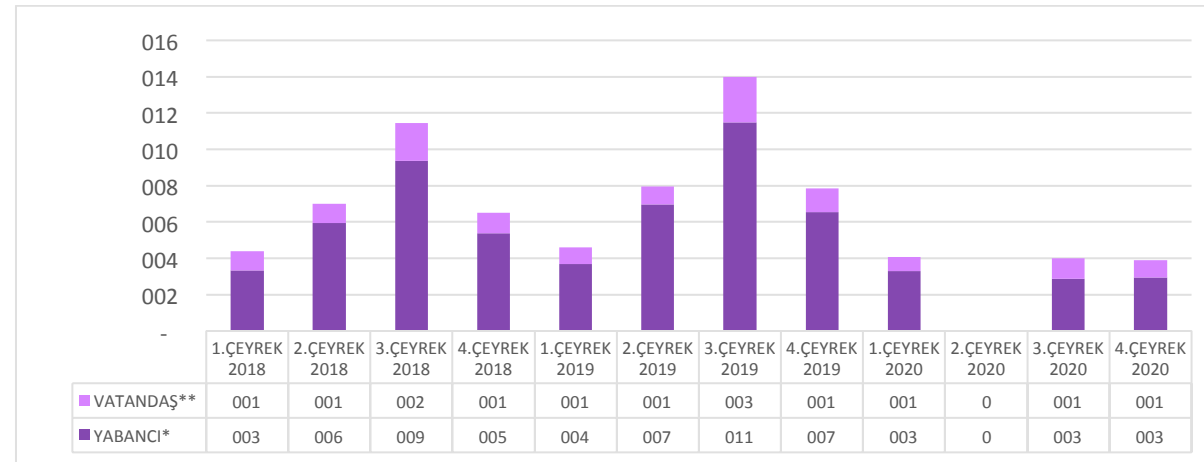
ma harcama yıllık %2,91 artışla 2019 yılında 666 USD ve 2020 yılında %14,47 artışla 762 USD olarak gerçekleşiyor. Ancak aynı veriler yıllık ortalama kura göre TL bazında incelendiğinde; 2018 yılında 3115 TL olan kişi başı ortalama harcama yıllık %21,23 artışla 2019 yılında 3776 TL ve 2020 yılında %41,48 gibi ciddi bir artışla 5342 TL olarak gerçekleşiyor.

Grafik 5. Yıllara Göre Kişi Başı Ortalama Harcama (USD & TL) / Gelen Turist

(USD değerleri ortalama kura göre alınmıştır: 2018 yılı 4.8154 TL, 2019 yılı 5.6724, 2020 yılı 7,0108 TL)

Grafik 6. Çeyreklik Dönemlere Göre Turizm Geliri (Milyar USD)

2020 Nisan, Mayıs ve Haziran ayları TÜİK tarafından pandemi nedeniyle hesaplanamamıştır.

* Yabancı: çıkış yapan yabancı ziyaretçilerden elde edilen gelir.

**Vatanlı: Yurt dışında ikamet eden vatandaş ziyaretçilerden elde edilen gelir.

Turizm gelirinin harcama kalemlerine göre dağılımı incelendiğinde; yaklaşık 12.1 milyar dolar olan turizm gelirlerinin 10 milyar doları kişisel harcamalardan, 2.1 milyar doları paket tur harcamalarından (ülkemize kalan pay) elde edilmiştir. Kişisel harcamaların %23,3'ü yeme-içme, %10,4'ü ise konaklama alanında gerçekleştiği görülmektedir.

4. TÜRKİYE TURİZM GİDERLERİ

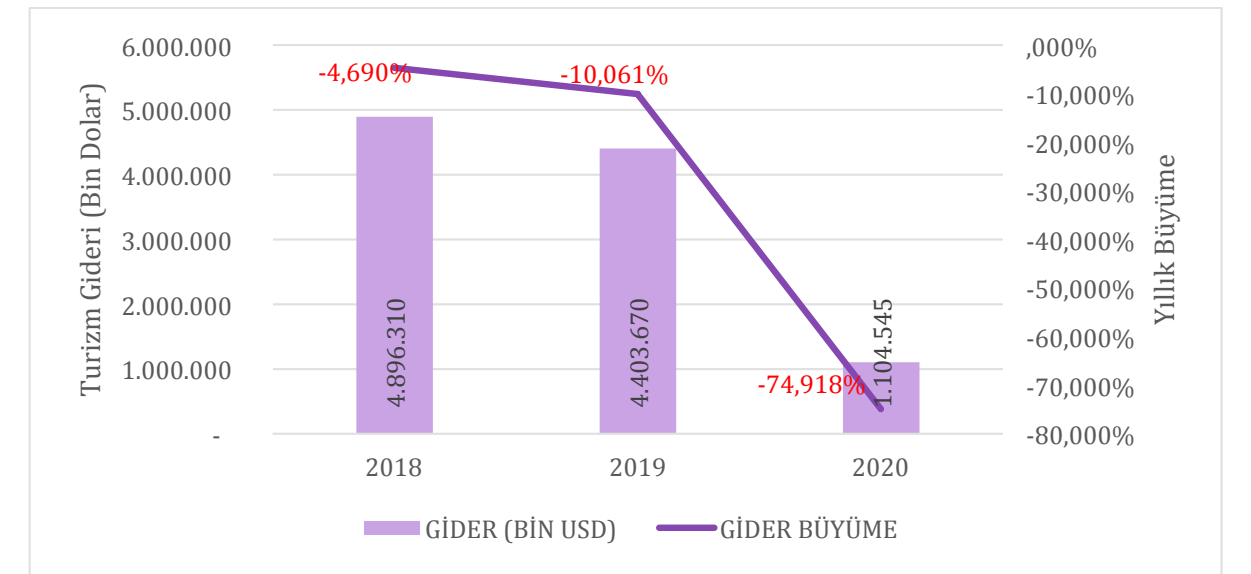
Türkiye İstatistik Kurumu, Merkez Bankası, Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri dikkate alınarak 2018-2020 yılları arasındaki turizm giderlerine, yurtdışı ziyaretlerine, ortalama geceleme sayısına ve kişi başı ortalama harcamalara odaklanılmıştır. İlgili veriler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 4. Yıllara Göre Turizm Gideri Ve Yurtdışını Ziyaret Eden Yurtiçi İkametli Vatandaş Sayısı

YILLAR	GİDER (BİN USD)	YURTDIŞINI ZİYARET EDEN VATANDAŞ SAYISI	KİŞİ BAŞI ORTALAMA HARCAMA (USD)	ORTALAMA GECELEME SAYISI
2018	4 896 310	8 383 432	584	9.4
2019	4 403 670	9 650 512	456	9.1
2020	1 104 545	2 242 864	492	12.6

Türkiye'de ikamet eden yurtdışını ziyaret eden vatandaş sayısı 2018 yılında 8.4 milyon, 2019 yılında bir önceki yıla göre %15,11 artışla 9.7 milyon ve 2020 yılında %76,76 azalışla 2.2 milyon civarındadır. Toplam turizm giderleri 2018 yılında 4.9 milyar dolar, 2019 yılında 4.4 milyar dolar ve 2020 yılında ise bir önceki yıla göre %74,92 düşüşle 1.1 milyar dolardır. 2020 yılı yurtdışı ziyaretlerinde kişi başı ortalama harcama 492 dolar ve ortalama geceleme sayısı 12.6 olarak gerçekleşmiştir.

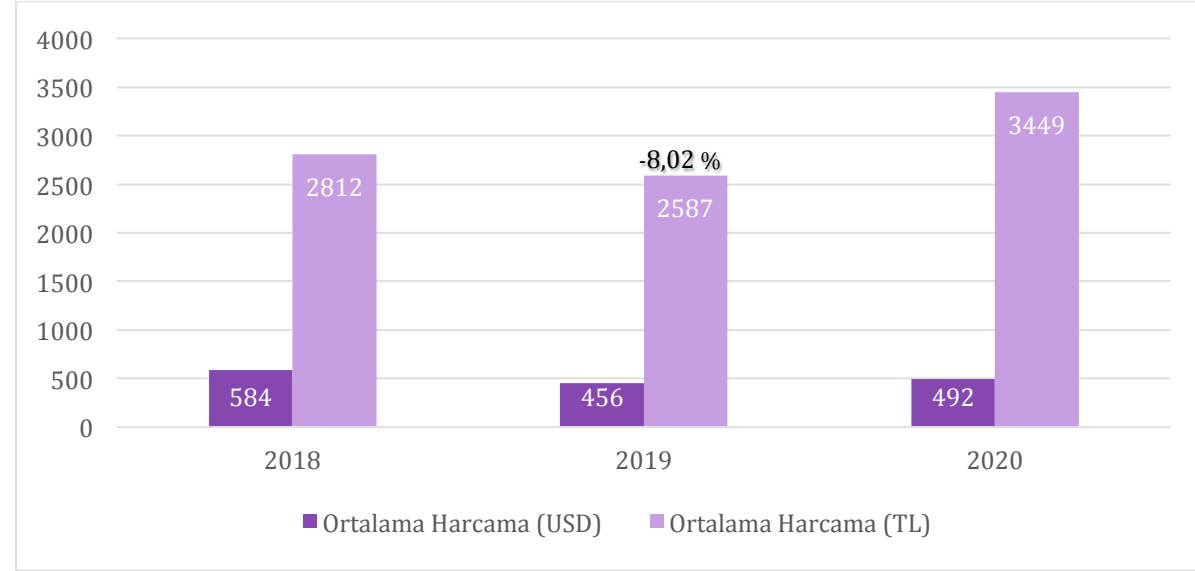
Grafik 7. Yıllık Turizm Giderleri & Yıllık Büyüme Oranları

*2020 yılına ait yıllık veriler pandemi nedeniyle 1., 3. ve 4. çeyrekleri kapsamaktadır.

Yurtdışını ziyaret eden vatandaşların kişi başı ortalama harcamalarını hem USD hem de TL bazında bir arada incelediğimizde; 2018 yılında 584 USD olan kişi başı ortalama harcama yıllık %21,92 düşüş ile 2019 yılında 456 USD ve 2020 yılında %7,89 artışla 492 USD olarak gerçekleşiyor. Aynı veriler yıllık ortalama kura göre TL bazında incelendiğinde; 2018 yılında 2812 TL olan kişi başı ortalama harcama yıllık %8,02 düşüş ile 2019 yılında 2587 TL ve 2020 yılında %33,35 gibi ciddi bir artışla 3449 TL olarak gerçekleşiyor.

Grafik 8. Yıllara Göre Kişi Başı Ortalama Harcama (USD & TL) / Giden Turist

5. KONAKLAMA İSTATİSTİKLERİ

Tablo 5. 2020 Yılı Aylara Göre Konaklama İstatistikleri

AYLAR	TESİSE GELEN SAYISI			GECELEME			ORTALAMA KALİŞ SÜRESİ			DOLULUK ORANI (%)
	YERLİ	YABANCI	TOPLAM	YERLİ	YABANCI	TOPLAM	YERLİ	YABANCI	TOPLAM	
OCAK	3 278 095	1 360 577	4 638 672	5 993 862	3 684 637	9 678 499	1,83	2,71	2,09	36,23
ŞUBAT	3 025 718	1 171 192	4 196 910	5 269 900	3 205 438	8 475 338	1,74	2,74	2,02	32,45
MART	1 916 084	795 636	2 711 720	3 466 530	2 028 512	5 495 042	1,81	2,55	2,03	19,23
NİSAN	623 627	95 803	719 430	1 328 049	293 410	1 621 459	2,13	3,06	2,25	4,39
MAYIS	766 966	64 139	831 105	1 557 228	183 377	1 740 605	2,03	2,86	2,09	4,35
HAZİRAN	2 100 680	103 197	2 203 877	3 865 451	258 080	4 123 531	1,84	2,50	1,87	9,99
TEMMUZ	3 746 893	760 826	4 507 719	7 495 566	2 265 461	9 761 027	2,00	2,98	2,17	23,49
AĞUSTOS	4 507 914	2 451 225	6 959 139	9 412 401	8 071 697	17 484 098	2,09	3,29	2,51	42,00
EYLÜL	2 386 270	1 493 596	3 879 866	4 552 255	6 794 600	11 346 855	1,91	4,55	2,92	27,33
EKİM	3 041 021	2 890 669	5 931 690	5 637 863	9 194 699	14 832 562	1,85	3,18	2,50	37,10
KASIM	2 219 510	1 054 761	3 274 271	3 985 652	2 735 908	6 721 560	1,80	2,59	2,05	20,68
ARALIK	1 488 035	537 000	2 025 035	2 663 293	1 379 224	4 042 517	1,79	2,57	2,00	14,54
TOPLAM	29 100 813	12 778 621	41 879 434	55 228 050	40 095 043	95 323 093	1,90	3,14	2,28	22,45

Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri dikkate alınarak konaklama istatistiklerine odaklanılmıştır. İstatistikler Bakanlık İşletme Belgeli ve Belediye Belgeli Tesislerde yapılan konaklamaları içermektedir. İlgili veriler aşağıda belirtilmiştir.

2020 yılında tesislere bir önceki yıla göre %48,2 azalış göstererek 41.9 milyon kişi giriş yapmıştır. Tesise gelenlerin 12.8 milyonu yabancı, 29.1 milyonu yerlidir. 2020 yılında gerçekleşen toplam 95.3 milyon geceleme sayısı bir önceki yıla göre %54,9 azalış göstermiştir ve yapılan gecelerin %42,1'i yabancı, %57,9'u yerli ziyaretçilerden oluşmaktadır. Yapılan ziyaretlerin ortalama kalış süresi yabancı ziyaretçilerde 3,1 gün, yerli ziyaretçilerde 1,9 gün ve tüm ziyaretçi ortalamalarında 2,3 gündür. Tesislerin doluluk değerleri 2020 yılında ortalama %22,45 oranındadır. En düşük değerler nisan (%4,39), mayıs (%4,35) ve haziran (%9,99) aylarında, en yüksek değer ise %42 ile ağustos ayında görülmüştür.

2020 yılında Türkiye'de en çok geceleme yapan ülkeler ise Rusya (12.7 milyon), Ukrayna (4.9 milyon), Almanya (4.3 milyon), İngiltere (3.4 milyon) ve Polonya (924 bin) olmuştur.

Tablo 6. 2020 Yılı En Çok Konaklama Yapılan İller

Yabancıların En Çok Geceleme Yaptığı İller		Yerli Ziyaretçilerin En Çok Geceleme Yaptığı İller		Toplam Ziyaretçilerin En Çok Geceleme Yaptığı İller	
Antalya	24,700,000	Antalya	8,600,000	Antalya	33,300,000
İstanbul	8,500,000	İstanbul	5,400,000	İstanbul	13,900,000
Muğla	2,700,000	Muğla	3,800,000	Muğla	6,500,000
Aydın	820,800	İzmir	2,600,000	İzmir	3,300,000
İzmir	652,000	Ankara	1,300,000	Ankara	2,700,000

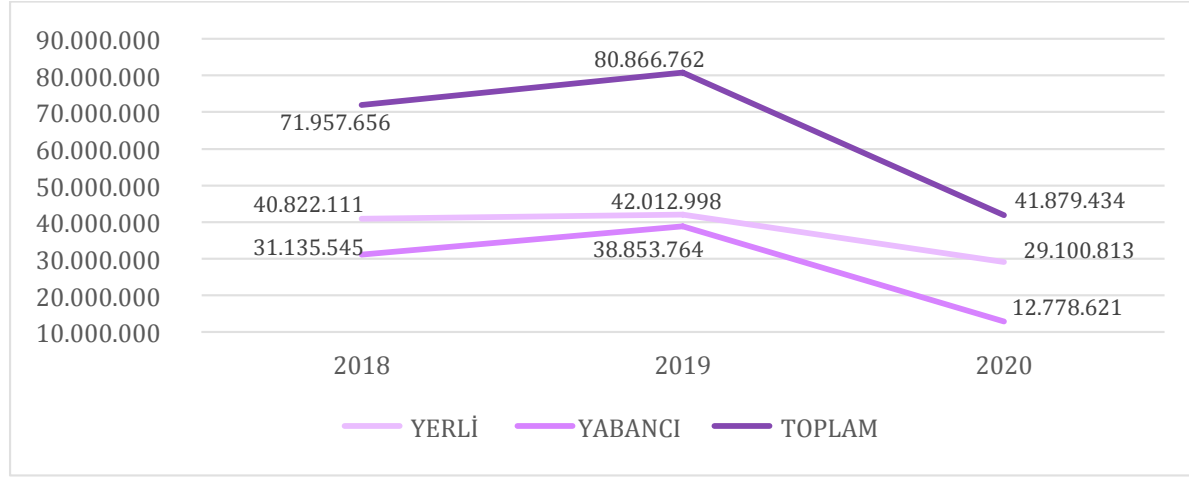
Tesislere gelen toplam ziyaretçi sayısı 2018 yılında yaklaşık olarak 72 milyon, 2019 yılında bir önceki yıla göre %12 artışla 80.9 milyon ve 2020 yılında %48 azalışla 55.2 milyon civarındadır. Ziyaretçilerin yıl boyu toplam geceleme sayısı 2018 yılında 190.7 milyon, 2019 yılında %11 211.3 milyon ve 2020 yılında ise bir önceki yıla göre %55 düşüşle 95.3 milyondur. Ziyaretçilerin ortalama kalış süreleri ise yerli ziyaretçilerde yıllar arası fark düşüktür ancak yabancı ziyaretçilerde 2018 yılında 3,61, 2019 yılında 3,42 ve 2020 yılında 3,14'ü bularak giderek düşmüştür.

Tablo 7. Yıllara Göre Konaklama İstatistikleri

YILLAR	TESİSE GELEN SAYISI			GECELEME			ORTALAMA KALİŞ SÜRESİ		
	YERLİ	YABANCI	TOPLAM	YERLİ	YABANCI	TOPLAM	YERLİ	YABANCI	TOPLAM
2018	40 822 111	31 135 545	71 957 656	78 441 583	112 245 139	190 686 722	1,92	3,61	2,65
2019	42 012 998	38 853 764	80 866 762	78 478 855	132 808 208	211 287 063	1,87	3,42	2,61
2020	29 100 813	12 778 621	41 879 434	55 228 050	40 095 043	95 323 093	1,90	3,14	2,28

Tesise gelen ziyaretçilerin çoğunluğunu yerliler oluşturmaktadır. 2018 yılında 72 milyon ziyaretçinin %57'sini, 2019 yılında 80.9 milyon ziyaretçinin %52'sini ve 2020 yılında 55.2 milyon ziyaretçinin %69'unu yerli ziyaretçiler oluşturmaktadır.

Grafik 9. Yıllara Göre Tesise Gelen Sayıları

6. TESİS İSTATİSTİKLERİ

Kültür ve Turizm Bakanlığı verileri dikkate alınarak konaklama tesisleri verilerine bakıldığında; son 3 yıldır işletme belgeli tesis sayısının düşüşte olduğu görülmektedir. 2018 yılında 981 adet işletme belgeli tesis mevcutken 2019 yılında %26 düşüş göstererek 723'e ve 2020 yılında yine %10 oranında bir düşüş ile 649'a ulaşmıştır. Turizm yatırım belgeli tesis sayılarında ise yıldan yıla artış görülmektedir. 2018 yılında 3.925 adet yatırım belgeli tesis mevcutken 2019 yılında %3 artış göstererek 4.038'e ve 2020 yılında yine %4 oranında bir artış ile 4.218'e ulaşmıştır. 2020 yılında toplam tesis sayısı 12.827 adet olduğu görülmektedir.

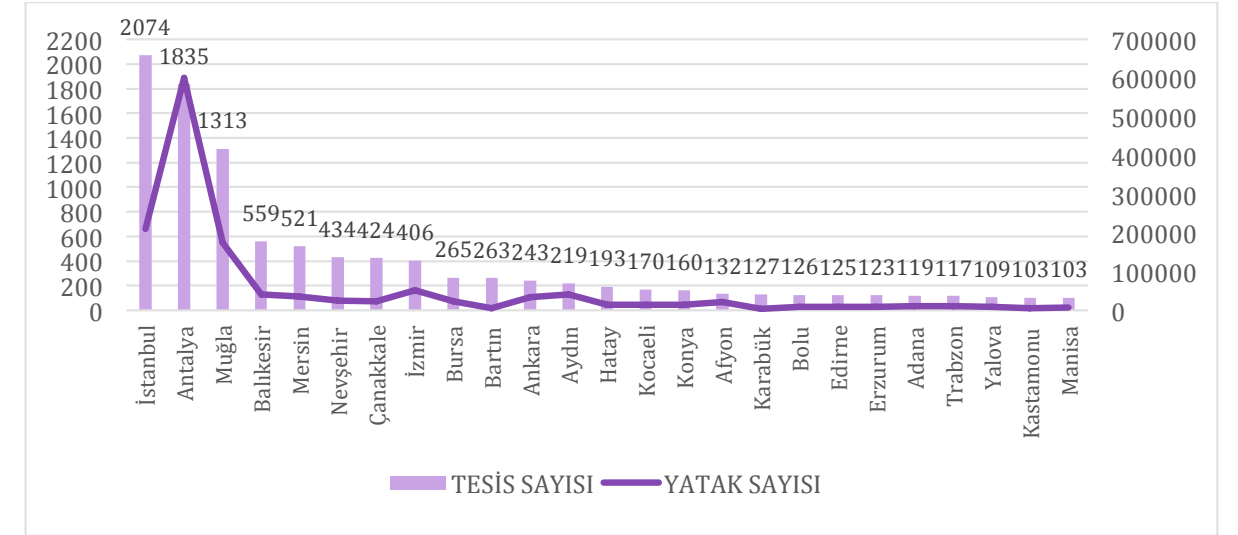
Tablo 8. Yıllara Göre Konaklama Tesisleri

	BAKANLIK				BELEDİYE BELGELİ		İŞLETMEDEKİ TOPLAM (BAKANLIK İŞLETME BELGELİ + BELEDİYE BELGELİ)	
	TURİZM İŞLETME BELGELİ		TURİZM YATIRIM BELGELİ					
YILLAR	TESİS	YATAK	TESİS	YATAK	TESİS	YATAK	TESİS	YATAK
2018	981	225 421	3 925	974 574	7 671	511 076	11 596	1 485 650
2019	723	180 852	4 038	992 341	8 104	545 669	12 142	1 538 010
2020*	649	167 673	4 218	1 020 985	8 609	575 682	12 827	1 596 667

* 31/12/2020 tarihi itibarıyla

İllere göre tesis ve yatak sayıları incelenmiştir ve en fazla tesise sahip 25 il aşağıda belirtilmiştir.

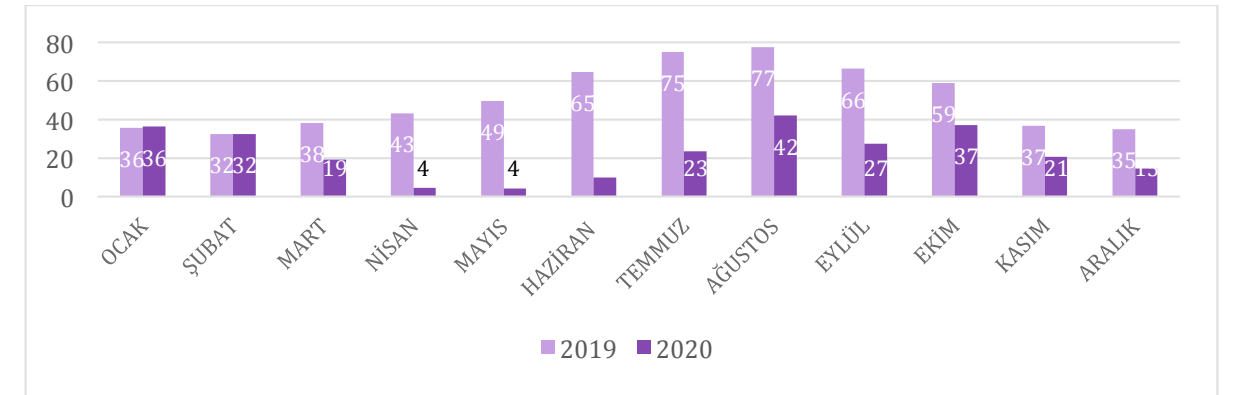
Grafik 10. İllere Göre Tesis ve Yatak Sayısı (Belediye + Bakanlık İşletme Belgeli)

* 31/12/2020 tarihi itibarıyla

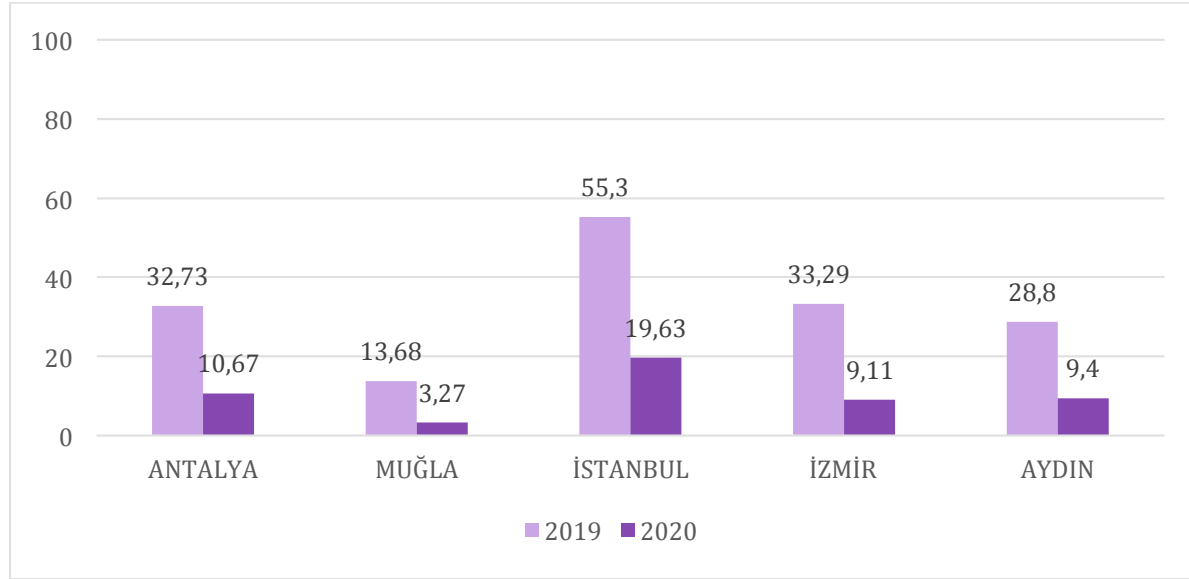
2020 yılında Türkiye genelinde tesisler yılın ilk iki ayında bir önceki yıla göre doluluk oranlarını korurken mart ayında ilk vaka sonrası Covid-19 süreci etkisini direkt göstererek %50 oranında düşüş gerçekleşmiştir. Nisan ayında sınır kapılarının kapanmasıyla da birlikte neredeyse tamamen boşalan tesisler haziran ayı itibarıyla ziyaretçi almaya başlamış ancak değerler geçen senenin çok altında seyretmiştir. Yıl ortalamalarına göre 2019 yılında %53,48 oranda dolan tesisler, 2020 yılı genelinde %22,45 orana sahiptir.

Grafik 11. 2019-2020 Yılları Tesis Doluluk Oranları (%)

Türkiye'de aralık ayında bir önceki yıla göre en büyük doluluk düşüşleri; İstanbul, İzmir ve Antalya'da gerçekleşmiştir. 2020 yılı aralık ayı doluluk oranları Antalya'da %10,67, Muğla'da %3,27, İstanbul'da %19,63, İzmir'de %9,11 ve Aydın'da %9,4 olarak gerçekleşmiştir. Doluluk oranları geçen yıl aynı dönemle kıyaslandığında, en büyük düşüşün %67,36 ile Aydın'da yaşandığı görülmektedir.

Grafik 12. 2019-2020 Aralık Ayı Otel Doluluk Oranları (%)

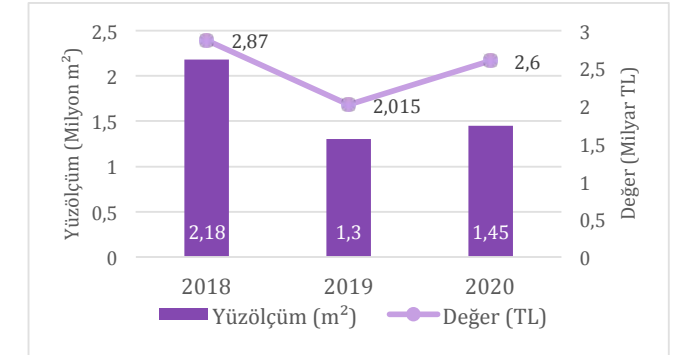
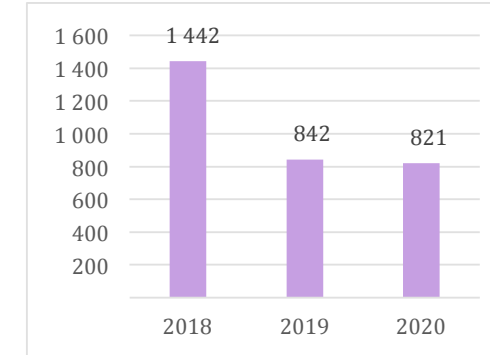
Kaynak: www.turizmdatabank.com

7. OTEL YAPI RUHSATI

Türkiye İstatistik Kurumu verileri dikkate alınarak 2018-2020 yılları arasındaki Yapı Ruhsatı Başvurularına (Yapı İzin İstatistikleri, TÜİK 2020) odaklanılmıştır. İlgili veriler aşağıda belirtilmiştir. 2020 yılında kullanma amacına göre yapılacak yeni ve ilave yapılar içerisinde, otel vb. binalar yapı sayısı bakımından %0,86, yüzölçümü olarak %1,31 orana sahiptir.

Kullanma amacına göre yapılacak yeni ve ilave yapılar içerisinde «Otel vb. binalar» yıllara göre incelendiğinde; Belediyeler tarafından verilen yapı ruhsatlarının 2019 yılında bir önceki yıla göre yapı sayısı %41,6, yüzölçümü %40,5, değeri %29,7 azalmıştır. 2020 yılında ise yapı sayısı bir önceki yıla göre %2,5 düşüş ile 821, yüzölçümü %11,9 artış ile 1 milyon 450 bin m² ve değeri %28,8 artışla 2 milyar 596 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

	Yapı Sayısı	Yüz Ölçüm (m ²)
2018	1 442	2 179 505
2019	842	1 296 104
2020	821	1 450 484

Grafik 13. Yapı Ruhsatına Göre Otel vb. Sayısı Grafik 14. Otel vb. Yüzölçümü (m²) ve Değer (TL)

8. SONUÇ

Ülkenin toplam turizm geliri 2018 yılında gayri safi yurtiçi hasılanın (GSYİH) %3,8'ini oluşturmaktadır. 2019 yılında ise bu oran artarak %4,6'yı bulurken, turizm geliri toplam ihracatın %19,1'ini oluşturmuştur. Tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinin en çok etkilediği sektörlerin başında gelen turizm sektörü; ulaşım, konaklama, yiyecek ve içecek, hediyelik eşya, sağlık hizmetleri, spor, konser etkinlikleri, eğlence ve perakende ticaret gibi birçok sektörü doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir ve yurtiçi hizmetlere olan talebi yükselterek yine ekonomik faaliyetleri artırmaktadır. Hizmet sektöründe istihdam olanağı yaratan turizm sektörü sayesinde havacılık, taksiler, oteller, tatil köyleri ve eğlence gibi hizmetlerde birçok insanı bünyesinde barındırmaktadır.

Dünyada yayılan Koronavirüs salgını nedeniyle başlatılan karantina uygulamaları ve azalan ziyaretçi talebi ile uçuşların azalması turizm sektörünü derinden etkilemiştir. 2020 yılında ülkeyi ziyaret edenlerin sayısı bir önceki yıla göre %69 düşüş yaşamıştır. Ziyaretçi sayılarında yılın ilk iki ayında bir önceki yıla göre artış göstererek umut verici bir başlangıç yapan turizm sektörü, mart ayında ülkemizde ilk vakanın görülmesiyle birlikte %65 oranında ciddi bir düşüş yaşamış, nisan ayında sınır kapılarının kapanması ile birlikte 3 ay boyunca %100'e yakın düşüşler gerçekleşmiştir. Temmuz ayı itibarıyla yavaş toparlanmaya başlaması ile birlikte toplamda ülkemiz 16 milyon ziyaretçi ile seneyi kapatmıştır. 2020 yılında Türkiye'ye gelen yabancıların giriş yaptıkları sınır kapılarının bağlı olduğu iller incelendiğinde birinci sırada gelen ziyaretçilerin %39,28'inin İstanbul'a giriş yaptığı görülmektedir. Yıllık olarak değerlendirildiğinde ziyaretçilerin geliş amaçlarında birinci sırada %52,09 ile "gezi, eğlence, sportif ve kültürel faaliyetler" yer almaktadır.

2020 yılında turizm geliri bir önceki yıla göre ciddi bir oranda gerçekleşen %65 düşüş ile 12,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Pandemi koşullarında sınır kapılarının kapalı olması nedeniyle TÜİK tarafından anket çalışması yapılamamıştır ve bu nedenle turizm geliri rakamları hesaplanamamıştır. 2020 yılı gelir değeri 1.,3. ve 4. çeyrek verilerini içermektedir. Ancak ikinci çeyrekte sınırların kapan-

masıyla %100'e yakın düşen ziyaretlerden kaynaklı bu değer in çok fazla değışiklik göstermeyeceği düşünölmektedir. Kişi başına ortalama harcama %14,5 artış göstererek 666 dolar 762 dolara yükselmiştir. Bu artış yabancı ziyaretçilerde %12, yurtdışı ikametli vatandaşlarda %16'dır. Türkiye'de ikamet eden yurtdışını ziyaret eden vatandaş sayısı ise 2020 yılında bir önceki yıla göre %76,76 azalışla 2.2 milyon civarındadır ve toplam turizm giderleri bir önceki yıla göre %74,92 düşüşle 1.1 milyar dolardır. 2020 yılı yurtdışı ziyaretlerinde kişi başı ortalama harcama 492 dolar ve ortalama geceleme sayısı 12.6 olarak gerçekleşmiştir.

Son 3 yıldır işletme belgeli tesis sayısının düşüşte olduğu görölürken, yatırım belgeli tesis sayılarında ise yıldan yıla artış görölünmektedir. 2020 yılında 649 işletme belgeli, 4.218 yatırım belgeli ve 8.609 belediye belgeli olmak üzere toplamda 12.827 adet turizm tesisi olduğu görölünmektedir. Turizm tesis sayısı en fazla bulunan illerin başında yine İstanbul (2074), Antalya (1835) ve Muğla (1313) gelmektedir.

Seyahat ve turizmin hizmetlerinin bu denli sert düşmesi, Türkiye'de otellerin doluluk oranlarını da düşürmektedir. Tesislerin doluluk oranları yıl genelinde oldukça düşük seyrederek %22,45 oranında gerçekleşmiştir ve en yüksek doluluk oranı ağustos ayında %42 ile görölmüştür. Türkiye'de 2019 yılında %53,48 olan turizm tesislerinin doluluk oranı, 2020 yılında 31 puan azalarak %22,45 olmuştur. Aralık ayında en büyük doluluk düşüşleri; İstanbul, İzmir ve Antalya'da gerçekleşmiştir. Tesislere gelen toplam ziyaretçi sayısı 2020 yılında bir önceki yıla göre %48 azalışla 55.2 milyon civarındadır ve konaklamaların en yoğun olduğu bölgeler sırasıyla Antalya, İstanbul, Muğla, İzmir ve Ankara'da yapılmıştır.

Yapı ruhsatı verilerine göre otel vb. yapılar için geçerli olan yapı sayısı son 3 yıldır azalmaktadır ve 2020 yılında 821 adettir. Yüzölçümü açısından da 2018'in gerisinde seyir eden 2020 yılında değerlerin arttığı görölünmektedir.

Türkiye turizm sektöründe son birkaç yılda hem global hem de yakın coğrafyada yaşadığı sorunlar sebebiyle dönem dönem düşüşler yaşamış olması ve kriz anlarıyla daha önceden karşılaşmış olmasının etkisiyle sektörde dayanıklılık kazanmıştır. Covid-19 sürecinde pandemi gidişatına bağlı olmakla birlikte kendini toparlamada 2021 yılında daha başarılı olacağı düşünölmektedir.